

VINDICIAE

PRO PRIMO LIBRO

D2

ROMANO PONTIFICE

Ad CAPUT IX.

« Questionis totius cardo vertitur in eo : An visibile regnum totius Ecclesiae militantis debeat esse monarchicum ? Pontificii affirmant : nos negamus », ait Amesius. E contra Bellarm, hoc cap. Catholicum, dogma probat.

1. — Regimen omnium optimum et utilissimum, est regimen Ecclesiae ; sed regimen monarchicum est omnium optimum et utilissimum. Amesius 1. « Tota haec ratio est otiosa et inepia speculatio ; quia nullum regimen, aut aliud quodlibet institutum, simpliciter optimum aut utilissimum potest vocari, nisi habita ratione subjecti, qui ad finem suum dirigendo inservit. Cum igitur tanta sit varietas in hominibus regendis : nullum unum regimen (humanitus loquendo) dici potest absolute optimum, et omnibus utilissimum ». Resp. : Tota haec evasio est perquam inepia ; qui sine urgente causa contradicit sententiae omnium sapientum, Hebraicis, Gracis, Latinis, theologis, philosophis, oratoribus, historicis, poetis, ut eruditae et copiose demonstravit Bellarm, supra cap. 2. Quod autem his omnibus, in comparatione formarum Gubernationis, absolute visum est preferendum, sine dubio non est otiosa speculatio, sed sapientia naturae ipsius dictamen. Et per se loquendo, quævis hominum vel angelorum res publica melius monarchice, quam aristocratice, aut pure democratice regitur : quid-

quid sit de hoc, quod temperamentum aliquod ob humanas imperfectiones monarchia utiliter admittat. Amesius 2. « Quod optimum videtur in sua natura et utilissimum, illud ab Ecclesiæ regimine potest absesse : E. G. ut rectores tales sint, qui non possint errare ; sive de jure queratur, sive de facto : quod Bellarmius suo monarca Pontificie non audet arrogare ». Resp. : Optimum illud, quod ex infallibilitate Summi Pontificis capit Ecclesia, liberaliter omnino a Christo est indulsum ; porro quantum ad finem præfixum, penitus necessarium est : videlicet, ut fideles omnes, qui per umbram fiduci ambulant, sine periculo nexii erroris, suo capiti visibili adherentes ab omni errore damnabili immunes serventur. Hoc autem concessum esse Ecclesie, infra ostendetur ; nec plus requiruntur in hoc statu via ad optimum regimen. Amesius 3. : « Monarchia, aristocracia, democracia, non possunt in contentionem venire, quæ cui sit preferenda, nisi in iis societatibus, ἐπὶ τῷ καταπέδῳ, id est, domiōium et imperium in sua recture admittant ; regimen autem Ecclesiasticum visibile, non est imperium sed ministerium. I Cor. iv. vers. 1. » Resp. : Ecclesiasticum regimen, ministerium pariter est et imperium, non quidem pure humanum et naturale, sed divino imperio ministerialiter subordinatum. Eliam politicum imperium, quod non est despoticum aut tyrannicum (uti apud multas barbaras gentes usu venit), est ministerium ; nempe non in conamodum proprium, ut herile dominium, sed, ut patria potestas, in bonum filiorum institutum. Apo-

stolus in ea ipsa Epistola ad Corinthios, utræque, non minus sacrum hoc imperium, quam ministerium indicat non modo eum, cap. v. vers. 5, « incestuum tradidit Satana in interitum carnis, per arma militie sue potentia Deo »; sed etiam cum cap. ult. epist. II. ad Cor. vers. 10, ait: *Hæc absens scribo, ut non præsens durias agam, secundum potestatem, quam Dominus dedit mihi in wædicatione etc.* Amesius 4. « Ecclesia universalis non est societas visibiliter una. Unum ergo singulare regnum unius monarchie non potest esse optimum Ecclesia toti quæcumvis esset optimum societati omni singulari. Confirmant ant. Quis Ecclesia ipse particulares sunt corpora completa, omnem cultum a Christo institutum in sese exercentes. Neque enim ullus cultus est proprius Ecclesie œcumenicæ qua'falsi, etc. » Resp.: Antecedens est error omnium hereticorum Ecclesia perduellum, ut tom. II. constabat: falsum quoque est quod assumunt in Confirmatione: nam particulares Ecclesie, nisi unita cum capite visibili, nec fidem illibatam infallibiliter, nec disciplinam Ecclesiasticam conservare diu sine illa subordinatione possunt, ut experientia docet. Unum ovile visibile requirit similem Pastorem ex Christi ordinatione Joan. x. v. 16. 5. Amesius: « Sunt inter ipsos Pontifices magna auctoritatis, non Doctores tantum varii, sed et integræ Academie, et Ecclesie nationes quæ negant regimen Ecclesie esse monarchicum. Doctores enim Sorbonici vel facultas Theologica Parisiensis, statum Ecclesie ab ejus regime distinguens, regimen ejus statutum esse Aristocraticum, quod etiam omnium optimum et nature convenientissimum esse, non dubitant affirmare. De Ecles. et Polit. protest. anno 1611. » Resp.: Hoc esse decumanum mendacium, imo calumniam Calvinisticam, facile testabuntur omnes doctores Sorbonæ Parisiensis, qui schismaticum illum (libelli quem citat Amesius) auctorem Edmundum Richerum, mox anno sequenti 1612. damnarunt et proscripterunt, ut et Card. Perronius Archi-Episcopus Senonesis, et Aquensis cum suis suffraganeis. Videantur que scriptit contra Calixtum I. part. Irenei cap. 5. Amesius 6. « Non est nostrum pronuntiare, quod regimen sit optimum: et inde inferre, Deum debuisse illud in Ecclesia constituere, sed potius ex Verbo Dei inquirere, quale regimen Deus in Ecclesia instituit.

et ex eo certo concludere, tale regimen esse Ecclesia optimum et utilissimum ». Resp.: Non id faciunt Catholicæ, quod Amesius ipsis imponit. Bellarm. cap. 2. Ex omnium sapientum sensu, tantum demonstrat, Monarchiam esse optimam; sequentibus vero capp. ex Verbo Dei ostendit: Christum in regimine Ecclesie instituendo; ab illo communis sapientum sensu non recessisse. Si ex Verbo Dei scripto, juxta quarumvis Sectarum sensum exposito, certo concludere oportet optimum Ecclesie regimen; ex sola patria Amesii habemus omnes formas una cum *wæpiz*. Nam præter plurimos Catholicos, qui ex Verbo Dei monarchiam Rom. Pontificis agnoscunt; publice prævaluere, quos Amesius vocat. Hierarchicos: qui Aristocratiæ Episcoporum sub uno capite Ecclesia Anglicana (jam ultra decimum trunato) ex Scripturis contra Presbyterianos tenuerunt, his ex eadem S. Scriptura hierarchicos illos, ut haereticos rejiciuntibus: quibus tandem omnibus supervenire Independentes, qui ex iisdem Scripturis omnimodam *wæpiz* invenerunt atque ita Quacquerus stolidissimus ad plus quam Babyloniam confusione introducendam ostium aperuerunt.

II. — Bellarm. : Certum est, Ecclesiam immortalium Angelorum, exemplar esse Ecclesie mortalium hominum Hebr. VIII. vers. 3. Certum autem est, inter Angelos unum esse, qui alius omnibus praestet; qua dignitate primo preditus fuit, qui nunc Diabolus vocatur. Job. xl. vers. 14. dicitur Beemoth Lucifer *v. Isa. xiv^o, vers. 12. Ezec. xxviii. vers. 13.* *Circumdat lapisolidus pretiosis* id est, choris Angelorum. Post casum autem Diaboli S. Michael eius locum obtinet Apoc. XII. vers. 7. Amesius 1. « Hujusmodi certa, sunt mera sonnia, et signa certa hominis laborantis febri monarchica, Nam 1. Hebr. VIII. v. 5. agitur de ceremoniis legis, non de Ecclesia Christiana, qua talis est etc. 2. Hierarchicum illum ordinem, quem statuant inter Angelos, Scholastici ipsi non ex monarchico imperio, sed ex cognitionis, officii, et actuum variis gradibus petunt. Tom. I. part. qu. 108. 3. Apud ipsos etiam Scholasticos, ut Bannez in I. part. 63. art. 7. docet: Non est error aut temeritas negare, supremum Angelorum cecidisse etc. 4. « Beemoth » Job. XL. vers. 14. est bestia: Lucifer est rex Babylonie etc. Si vero ad lusorias allegorias confugiat Bellarm. vim facit legi ab ipsomet

late lib. m. de V. D. cap. 3. : Ex solo literali sensu peti debent argumenta efficacia. 5. Per Michaelem, Apoc. XII. vers. 7., intelligitur Christus, sicut manifeste appareat ex vers. 11 *Vicerunt eum per sanguinem agni*. Neque per Angelos Michaelis intelliguntur ibi olli quam fideles animæ sua prodigi usque ad mortem. 6. Nihil opus est Angelis monachæ vicario ministeriali, quia monachæ principali in eis est, ipsis praesens. Resp.: Istius modi effugia, sunt vanæ commenta, et deliria laborantis febri anachicha. Quæ Bellarminus in comparationem adduxit inter Ecclesiam mortalium cum hierrarchia celesti, plane Scripturis congruent ex recepta Ecclesie traditione (ut fatetur Junius Calvinus), ac presertim gravissimum et vetustissimum Patrum; quorum vel unus affirmans plus valet, quam 100. Lutheri, 200 Melanchthonis, 600. Calvini, 1000. Amesii negantes; ut de magistris sententiæ ratiociniis ait: *qui nihil olim Franc. Stancarus. Explicatio illa loci paulini Hebr. VIII. vers. 5. non affert ut apodictica, et evidens, sed valde probabilis. Unde cumque sit ille ordo hierarchicus Angelorum, modo sit, ut retulit S. Pauli discipulus Dionysius Areopagita, id nobis sufficit. Quid vero ad rem facit quod inter scholasticos non omnino certum, sed tantum probabilissimum censeatur, supremum Angelorum decidisse? ex sensu mystico, cum ex traditione Ecclesiastica communiter recepta de eo constat, non negat Bellarm. peti argumenta efficacia, ut supra dixi. Per Michaelem Apoc. XII. vers. 7. intelligi Christum, non manifeste appareat» (sensu litterari, quem unice urgat), sed non obscuræ aut probabiliter inde infertur. Quid enim consequitur habet hæc collectio: sancti vicegerent propter sanguinem Agni, seu merito passionis Christi; Ergo Michael (protector Ecclesie, cum exercitu suo invisibiliter contra Draconem et Antichristum pugnans), non est Archangelus, sed ipse Christus? Quæ sani cerebri ratiocinatio non inferat potius oppositum? Nec senior est ultima illatio: quæ si valeret, e medio tolleret omnes gubernationes; cum Deus, cui tandem omne bonum regimen subordinatur, ubique sit præsens.*

III. — Bellarm. : Testamentum Vetus fuit figura Novi, sed in Veteri fuit regimen monarchicum; ergo. Amesius. I. « Testamentum Vetus quoad regimen ejus, non fuit figura Novi; quoad visibilem ejus statum a Christo

distinctum: Christus enim est corpus, cuius umbra fuit in illo Testamento. » 2. ait: « Simili ratione concludere quis posset, unicum templum ac locum solemnis cultus constituti debere in Testamento Novo. » Resp.: Umbra prorsus vanas cum Witakero et Junio sectatus Amesius. Fuerit sane Ecclesia Vet. Test. umbra et figura Christi: at non Christiantum quod personam propriam, sed et omnium, qui visibles post ejus ascensionem Vicarii in toto Ecclesia Christiana futuri erant. Et quid quasso vetat, eumdem typum posse esse plurius typum? annon agnus paschalis fuit typus sacrificii cruenti in cruce? at numquid idem quoque typus erat Cœna Eucharistica? Non reor etiam Sacramentarios id incipi. Quid ni ego possit idem Pontifex Hebreorum esse typus Christi, et etiam ejus Vicarii generalis? Neque vero hinc infertur, debere proinde etiam in Novo Test. esse unicum templum solemnis cultus, ut in Vet. Test. Cur enim, si in uno vel aliquibus comode respondet veteri nova Ecclesia, ideo etiam respondebit in omnibus, quatumvis incommode et absurdæ?

IV. — Bellarm. : Comparatur Ecclesia exercitui, mulieri, spouse, ovili, domui, navi: sed exercitus unum habet imperatorem, mulier unum caput, regnum unum regem, ovile unum pastorem, domus unum economen; et navi unum gubernatorem. Amesius more suo dissimilat Bellarminus has similitudines de propria ex SS. PP. Cypriano, Hieron., Chrys., Ambros. etc. ut tanto liberius illas explodat. Videamus porro quam futilebus ratiocinalibus 1. ait: « Nulla harum similitudinum usquam in Scripturis adhibetur ad externum regimen Ecclesie declarandum ». Resp.: Hec ipsum in questione est. Unde autem probatur oppositum ejus, quod cum SS. PP. dicit Bellarminus? 2. ait: « Manifeste falsum est, unum semper vicarium ac ministeriale esse imperatorem exercitus, caput corporis, pastorem ovilis, economen domus, gubernatorem navis ». Resp.: Arguita hæc in rebus moralibus (in quibus regulæ non nisi a communiter contingentibus desumi solent) est cavillatoria et nugax. Quis enim negat ita plerumque esse? et quotusquisque est qui viderit corpus biceps? 3. ait: « Ecclesia tota in Scripturis nusquam dicitur, aut pie dici potest, exercitus Pape, corpus Pape, dominus Pape, etc. Ergo huic fictio monarchæ ista similitudines non convenienti ». Resp.: Neque

regnum Neapolitanum E. G. dicitur esse regnum Prætoris, qui illud loco regis administrat; neque exercitus (qui duce Susio aut Montecuculi, in Septentrione militant) dieuntur esse illorum, sed Cesariani; an ideo ab illis non gubernantur? Nugæ! 4. ait: « Non potest a blasphemia excusari quod Bellarm. annolet, scilicet posse Joan x. vers. 16. per unum Pastorem intelligi Petrum ejusque Successores. Illud autem ridiculum est, quod unum tantum economum intelligi vult Luc. xii. vers. 24. eumque ipsum esse Petrum. Hujusmodi argumenta non sunt digna seria aliqua refutatione, quæ a conscientia auctorum, et communis sensu lectorum satis refutantur». Resp.: proprium opus Calvinistæ est, blasphemare, quod non vult credere. Anne eliam SS. Cypr., Chrysost., Ambros., etc. blasphemarunt, quos in ea doctrina sequitur Bellarmius? Sed quid mirum, dici non blasphemos a Calvinistis, dum verba Evangelii ex mente SS. Patrum exponimus? cum ipso Dominus Jesus dictus fuerit a Judæis blasphemare, quando veritatem unice mundo necessariam proflitebatur.

V. — Bellarm.: Christus cum in terris degret, Ecclesiam visibilim administrabat, ut summus erat pastor et rector; ergo nunc etiam Ecclesia debet habere externum et visibile regnum monarchicum; alioquin non esset eadem Ecclesia; nam iuxta Aristot. tamdiu manet eadem civitas, quamdiu manet eadem reipublica forma. Amesius 1. « Christus quod externam personam, quam sustinuit in terris, non gessit se ut visibilis monachus, sed maxima ex parte ad Minister. Luc. xxii. vers. 27. Matth. xx. vers. 28». Resp.: Jam ante dictum est, stare simul imperium et ministerium; immo omne laudabile imperium inter homines semper esse ministerium. Certe ipsem Salvator de se dicit Joan. xiii. vers. 13. *Vos vocatis me, Magister et Iomine: et bene dicatis: sum etenim.* Amesius 2. « Minister externus proprie fuit Judæorum tantum, Rom. xv. vers. 8. » Sed quid hinc contra nos? Amesius 3. « Sacerdos Judaicus (judicio Bellarmini) fuit tunc temporis visibilis Ecclesia Judaica monarcha. Numquid ergo duo simul Monarchæ viibiles fuerunt, iisque a se invicem ita dissidentes?» Resp.: Fuit Caiphas visibilis Monarcha Synagogæ repudiandæ, et jam agonizans; cui tamen Christus voluit obedientiam prestatæ ex cathedra docenti, Matth. xxii. vers. 3. Fuit

tamen Christus Summus Monarcha jam in actu primo constitutus ab ipso conceptionis sue instanti: in actu secundo autem cepit potestatem suam paulatim exercere, colligendo sibi populum novum ex Judæis et Gentibus. Nihil hic repugnat. Amesius. 4. « Ecclesia potest esse eadem quod essentiam, quamvis extermum ejus regimen, quod est adjunctum preter essentiam accedens, magna ex parte commutetur». Resp.: Si de grege ovium aut caprarum ageretur, facile dari possit, quod vult Amesius; at de republica humana, que necessario debet habere formam aliquam regimen, dici nequit, ipsam formam regiminis esse extra essentiam Reipubl. ut sic. De incondita turba independentium Anarchicorum verum est quod pretendit Amesius; sed non de Christi Ecclesia.

VI. — Bellarm.: Quibus rationibus probatur, debere unum Episcopum præesse Parochis, Archi-Episcopum Episcopis, Patriarcham Archi-Episcopis, iisdem probari potest, unum Pontificem Summum debere præesse Patriarchis. Amesius 1. « Nos autem (Puritanici independentes) subsumimus, nullis argumentis posse probari monarchiam superioritatem Patriarcharum, Archi Episcoporum etc. ex Scripturis; atque adeo etiam monarchiam Papæ destituti omni probatione. » Resp.: Ob hunc Puritanismum anarchicum, patria sua pulsus esse Amesius, fateur Nethemus in ejus præconio, tamquam hostem capitalem ordinis hierarchici. Hanc vero suam confusione Babyloniam nec ex Scripturis, nec ex ulla sane ratione probare potest, uti se Tom. II. videbimus.

VII. — Bellarm.: Ecclesia non potest propagari sine universalis Capite, cui sollicitudo incusat totius corporis conservandi et propagandi: nemo enim debet predicare nisi mittatur. Rom. x. vers. 15. Mittere autem in alienas provincias non est Episcoporum particularium, cum hi habeant suos certos limites, extra quos nullum jus habent. Amesius 1. « Quod nemo predicare possit nisi mittatur, intelligitur ad missions Dei. » Resp.: Sic est. Sed jam Deus nullum mittit immediate, nisi eum muniat diplomate ob-signato signis et portentis. Ordinaria jam missio est per homines, qui et ipsi legitime missi fuerint; porro haec missio omnibus Lutheranis et Calvinistis deest. Amesius 2. « Mittit Deus concionatores in omnes partes

mundi sine vicario. Matt. ix. vers. 38. Luc. ix. vers. 49. Mittunt etiam homines, qui charitate et zelo Dei commoti, sive Ecclesiastici, sive politici, id agant, ut alii donis aperte instruti et approbati, opus istud aggrediantur. Mittit ipsa charitas etc. » Resp.: Haec quidem garrit Amesius: at ubi scripta sunt? Amesius 3. Hæretici possunt suos errores propagare sine Pontifice: quidni et orthodoxi veritatem? Resp.: Zizania crescent sine cultore; quidni et omnis florum fructus nonque species? Argumentum Puritanum dignum!

VIII. — Bellarm.: Necesse est, ut omnes fideles idem sentiant omnino in rebus fidei; sed hoc esse non potest, nisi unus sit Summus Judge. Amesius 1. « Omnes vere fideles idem sentiant in necessariis, sine Summo Judge externo: in aliis non est absolute necessarium, ut idem sentiant. » Resp.: Ubi hoc scriptum? quomodo legis? Nos Catholici legimus: « Qui prævaricatur in uno, factus est omnium reus. » Qui non credit Deo loquenti, infidelis est, sive multa sive pauca non credit: « Unus Deus, una fides etc. » Amesius 2. « Pontifex nondum effectus, ut omnes Pontificii idem sentiant, ne de ipso quidem Rom. Pontifice, et ejus in judicando potestate: non magis quam vetus Pontifex Phariseos et Saduceos idem sentire fecit. » Resp.: De substantia potestatis Pontificie, cunctisque articulis fidei divina credendis, omnes convenimus; de modo et circumstantiis minime definitis, merito omnibus permissa est libertas, donec legitimo præcepto restringatur. Paritus Hierarchici, Ubiquistæ etc. censurant hæretici, et tamen in necessariis conspirant. O bellata unitatem! Amesius 3. Fides non ingeneratur imperio hominis judicantis; neque unitas ejus per tale imperium conservatur, sed per Verbum Dei; ex cuius usi si non sequatur unitas, h. c. utentium vel abundantum fit perversitate. » Resp.: Etiam castitas, justitia, aut quævis alia virtus non ingeneratur imperio; et tamen justæ, legibus etiam humanis, exercentur furtæ, adulteria etc. Quantum vero unitati fidei conservante pro sit etiam vis coactiva exterior, docet S. August. epist. 50. et alii locis innumeris. Cuicunque sensu universalis Ecclesia loquuntur plus credendum, quam omnibus Calvinistis et Lutheranis, qui viu coactivum in Catholicis detestantur, cum ipsi secundum, ubi rerum potiuntur, impetrant et crudeliter exerceant. Amesius 4. « Petro

ipso cum aliis Apostolis adhuc superstite, dissidia et hereses varie exoriebantur. Non virtute atque vi visibilis aliquid monarchie, sed Spiritu Dei conservatur Ecclesia, ne istis dissidiis dissipetur. Zach. IV. vers. 6. » Resp.: Orte sunt equidem hæreses Apostolis superstibus, verum hi tali lue infectis nec Ave dici voluerunt, et de illis universum pronuntiarunt: « Exierunt e nobis, sed non erant sunt fratres in Christo apud Bibliistas. Etsi Spiritus Dei, in unitate Ecclesie servanda, faciat quod suum est; non tamen ideo debent Principes, tam Ecclesiastici quam politici negligere quod suarum est partum. Sed jam sit.

§. I.

Solvuntur argumenta hæreticorum contra monarchicum regnum Ecclesie Catholicae.

I. — Matth. xx. vers. 26. Luc. xxii. vers. 24. *Reges gentium in eas dominantur etc.*, verum non ita erit inter eos etc. : Respondet Bellar. Istis verbis non removet Dominus monarchiam ab Ecclesia, sed potius emanavit, et adiunxit, diversum esse a civili monarchia gentium. Non enim ait: Vos non praesidebitis; sed non praesidebitis sicut reges gentium. Amesius 1. « Instituitur istis verbis comparatio dissimilitudinis inter reges gentium et ministros Ecclesie; illud igitur removet a ministris Ecclesie, quod tribuitur regibus; sed regibus nihil hic tribuitur nisi dominium et imperium: ergo hoc illud est, quod a ministris Ecclesie removetur. » Resp.: Imperium despoticum herile, quale solent gentes in suis exercere, et Christus suis interdixit, nec nos ulla tenus in Ecclesia ministris probamus. Amesius 2. « Illud a ministris Ecclesie removetur, quod filii Zebedæi querebant, et de quo Discipi inter se contendeant; sed hoc fuit Domini. Matth. xx. vers. 21. Luc. xxii. vers. 24. Resp.: Concedo totum. Nihil hic contra regimen Ecclesie Catholicae. Confundit autem Amesius hic et num. se q. Imperium cum Dominio. Posterior excludit a ministerio, non autem prius, ut jam supra dictum. Porro quod num. 4. subiectum: « Bellarini, in eo quod institutionem domini et monarchie ex illis verbis Christi colligit, semetipsum superare sophi-

stica impudentia etc., plerosque effrontes sycophantas supetat Amesius, dum aperto mendacio affingit Bellarmino « institutionem domini », quasi vero omnis gubernatio sit dominii cum tamen toto celo distent, Dominum enim est in commodum domini possidentis servum; iurisdictio autem, imperium politicum (et multo magis ecclesiasticum) sicut et patria potestas, sunt in commodum filiorum et subditorum etc. Unde evanescunt castera cavillationum quisquilia; quales etiam sunt, quas regerit sequentibus Bellarmi verissimis verbis, cum ait: « Clares subjungitur: Qui inter vos major est, fiat minor, et praecessor (grace ἡγεμόνας dux, princeps) fiat sicut minister. Unus igitur erat a Domino dux designatus. Hoc valde perspicue et vere Bellarmi, profert ex Evangelio. Tenebras tamen in meridie querit Amesius dicens: Si unus erat designatus dux, « quomodo factum est, quod sepius quererant et contendebant, quis esset maximus? » Sed sciscitabor et ego ex Amesio: Si Christi Domini passio, crucifixio, mors, et resurrectio, aperte fuit Apostolis indicata, quomodo ipsi nihil horum intelligebant? Car non potius ex filiorum Zebedaei ambitione, et reliquo contentionis colligitur, eos non omnino ignorasse designatum Petrum, caput omnium; sed stimulus ambitionis actos in velutum nisi maluisse? Quae deinceps voculis, ἡγεμόνας, ἡγεμόνης, verbo addit, logomachia sunt. Adiungit Bellarmius: Christus vere praeter, et Dominus erat, quamvis non sicut reges gentium. Suo igitur exemplo rem declarans, vult unum ex suis vere præcessere, sed absque libidine dominandi, ut reges gentium, qui plerumque sunt tyranne. Haec referens Amesius 1. enervat Bellarmi dictum omittendolo « Gentium », ut sic invidiam confareti ei, quasi omnes arguerit tyrannidem. Numquam autem probabitur, Christum omnibus regibus tribuere, quod Gentium regibus tribuit, nempe, dominari, quod tamen Amesius verbose inculcat. Post haec concedit: « In Christo utrumque fuisse, et jus domini in Ecclesiis, et statum ministrantis »; insimulat tamen Bellarmi, quod is alteram tantum partem (de domino) trahat in exemplum, adeque verbis Evangelicis « vim faciat ». Sed vere ipsem Amesius dictis Bellarmi vim facit; cum præesse sine dominandi libidine (quod Bellarm. sepius asserit) sit revera præesse ministrando, ad Christi exemplum,

sed reponit num. 2. « Christus numquam exercuit imperium, sed fuit ut minister, in forma servi; nihil igitur dominii in semetipso exhibuit suis discipulis imitandum ». Resp. Quod Christus numquam in Apostolos exercuerit externum imperium seu vim coactivam, nil mirum, cum fuerint subditi voluntari, simplices et recti, amore potius quam metu ducenti; quales si essent omnes subditi, non opus foret imperio coactivo, quale exercuit Apostolus in incestuoso. « Etsi vero meliores sint, quos dirigit amor, plures tamen sunt quos corrigit timor. » A prioribus, boni Praelati non timeri nec honorari, sed amari: a posterioribus vero, qui bestiam vitam agunt, timeri desiderant; ut recte sanctus Gregorius Magn. applicans huc illud Genes.: *Terror uestor sit super bestias terre.*

II. — Calvin. : « Apostolus totum sacrum Ecclesiam ministerium et regimen a Christo institutum representans, nullam mentionem facit unius visibilis monarchæ. Ephes. iv. vers. 11. et in commendatione unitatis, propter unum corpus, unum Spiritum, unam spem, unam fidem, et unum baptismum, nullam mentionem facit unius Pontificis, et monarchæ ». Bellarm. : 1. Pontificatus summus diserte ponitur ab Apostolo in illis verbis: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos.* Et clarus I. Corinth. xi. vers. 28. *Primum Apostolos.* Summa enim potestas data est omnibus Apostolis; sed Petro soli ut ordinario Pastori, cui perpetuo succederetur; alii vero tamquam delegatis. Amesius 1. « Si omnes Apostoli haberunt summam potestatem, tum nullus fuit monarcha ». Resp. : Per «summam», intelligi potestatem in omnes fideles, non Apostolos, parem; cui equalitatibus non obstat præminentis unius capituli inter ipsos Apostolos, qui solus summan illam auctoritatem in successores transmittat. Amesius. 2. « Si Petrus ut Apostolus fuit ordinarius Pastor, tum extraordinarius et ordinarius Pastor idem sonant: tum etiam omnes Apostoli fuerunt ordinarii Pastores ». Resp. : Nil horum sequitur, si sermo sit de eodem respectu ejusdem. Quid enim vetat, idem officium respectu unius esse ordinarium, respectu aliorum extraordinarium? item aliquos esse ordinarios quod munus pastoralis et episcopale ad posteros transmitendum, simulque extraordinarios quod munus in eorum personis extinguendum?

Amesius 3. « Si ordinaria et perpetua successio Petri isto loco discrete ponatur, tum continetur in ipso titulo, Apostoli; adeoque omnes etiam Apostoli similem habent successionem ». Respondeo: Nego sequel, nec potest probari subsumptum, cui experientia refragatur. Amesius 4. « Apostolus et delegatus idem sunt; ergo non minus Petrus, quam ceteri, fuit delegatus; nec magis quam ceteri delegati, ordinariam successionem habuit ratione Apostolatus ». Respondeo: Ex sola voce omnibus Apostolis communis, certum est, non posse colligi, sita temporaneum, an perpetuum officium in Ecclesia: verum ex constante traditione SS. Patrum, et ipsa experientia patet, solius Petri fuisse ordinarium. Bellarminus 2. : Potest etiam responderi: Apostolum hoc loco tantum enumerarasse varia dona que sunt in Ecclesia, non vero hierarchiam. Amesius 4. Hierarchiam revera non delineavit, sed hierocliam ». Respondeo: Hanc in illa inclusam supra ostensem est. Cæterum Puritanus iste omnis hierarchia Ecclesiastica hostis, ostendit cum Apostolica Ecclesia nil vele habere commune, cuius sacram ordinem S. Dionyssius Areop. integro libro de hierarchia Eccles. descripsit. Amesius 2. « Omnes tamen ministerii gradus, tam extraordinarios, quam ordinarios enumeravit ». Resp. : Genericos, esto; ultimospecificos, negatur. Bellarm. 3. : Papa in illis verbis comprehenditur. Ephes. iv. vers. 4. *Unus corpus et unus spiritus.* Ut enim in corpore naturali ideo servatur unitas membrorum, quia omnia parent capili; ita tunc quoque in Ecclesia servatur unitas, cum omnes obediunt uni. Amesius 4. « Non queritur in arguento, quid comprehenditur, sed quid exprimitur ». Respondeo: Expliciti et impliciti viae cadem est. Amesius 2. Si comprehenditur in illis verbis, ut causa unitatis corporis, tum vel unum corpus facit sine spiritu, vel per spiritum; sed utrumque absurdum ». Resp. : Sicut corpus physicum unum conatur, cui est unum caput, cui capiti cetera membra obediunt, intus agente spiritu: ita et corpus morale ac mysticum, ab unitate capituli, cui omnia membra inferiora parent, unitatem accipit, spiritu intus latitante, et membris per caput, actum et motum suppeditante. Nihil hic non congruum, nihil absurdum. Amesius 3. « Papa non est causa unitatis spiritualis et mystica; sed talis est unitas corporis per

TOM. VII.

47

sensu nomen capit? Amesius 3. « Illorum nominum relatorum quæ tribuuntur hominibus, correlata etiam ad eosdem homines referuntur: si igitur Papa sit caput Ecclesie, Ecclesia etiam recte diceretur corpus Papæ; hoc autem est inauditum. » Bellarm. 1. : Causa ejus rei est, quod Christus sit caput principale et perpetuum lotus Ecclesie. Ut enim regnum non dicitur esse præregis, sed regis, et domus non est economi, sed domini: sic Ecclesia non est corpus Petri aut Papæ, qui solum ad tempus et alterius loco gubernat, sed Christi, qui propria auctoritate et perpetuo illam gubernat. Amesius 4. : Principalias et perpetuas non sunt causa (ne quidem sine qua non) cur relata et correlata ad se mutuo referantur; ergo eorum defectus non potest esse causa, car non sic referantur ». Respondeo, ad antec. ut Principalias et perpetuas non sunt causa, ut quovis modo et sub quacumque denominazione ad se invicem referantur, concedo: ut certo modo et sub certa denominazione ad se invicem referantur, nego antec. ut manifeste patet in exemplo alio a Bellarm. economi et præregis; quod tamen Amesius enervandi gratia dissimulavit. Amesius 2. : « Rex in suo regno, ut Deo inferior, non est absolute principialis; ut mortalis, non est perpetuus rex, et tamen regnum dicitur esse regis ». Respondeo: Ille est insula in vobis cavillatio, quæ si quidquam valeret, tolleret et n. edio omnes causas creatas, quæ absolute ab omnibus vocantur principiales, respectu instrumentum et minus principali. Amesius 3. : « Si papa non sit perpetuus rex, quid fiet Ecclesia, et ejus unitati, cum interciditur ejus caput? presentem si interregnū sit aliquot annorum ». Resp.: Cavillatur Amesius in perpetuitate, sicut ante in principialitate. Perpetuitatem accipit hic Bellarm. continuum unius hominis; etsi in alio sensu moraliter consequatur iste vicariatus divinus perpetuo durare, etiam sede diu vacante; ut infra suo loco dicetur. Bellarm. 2. : Cum Ecclesia dicitur corpus Christi, vox illa, Christi, potest comode referri, non tam ad Christum ut caput, quam ad eundem ut hypostasin hujus corporis: quemadmodum cum dicimus: illic jacet corpus Petri aut Pauli, non significamus Petrum vel Paulum esse corpora, sed personas, quarum illa sunt corpora. Amesius 1. : Bellarmius hic in os contradicit Paulo Ephes. 1. vers. 22, 23.

et iv. ver. 15, 16, et v. vers. 23. Col. 1. vers. 18. et ii. vers. 19. qui diserte docet, Ecclesiam vocari corpus Christi, quatenus Christus est ejus caput. » Resp.: Qui dicit unum, non negat alterum cum eo compossible. Calumniatur ergo Amesius Bellarmiñom, qui libenter admittit principalem illam significationem « corporis » ab Apostolo indicatum. Amesius 2. : « nauitta Iest ista significatio hypostaseos, et absone ejus applicatio. Petrus enim non potest dici caput illius corporis, quod hic jacet: sed Christus recte vocatur caput illius corporis, cuius Bellarm. vult eum esse hypostasin ». Resp.: Neg. assumpt. Tota deceptio in eo consistit, quod Amesius vel non advertit, vel dissipulat, ly « corpus » posse (et solere etiam) dupliciter sumi, 1. respectu capitatis, 2. respectu ipsius personæ, cuius est corpus. Et hic posterior modus est usitator, quantumvis illum Amesius praefractus rejicit. Quando Apostolus I Corinth. xii. vers. 12. Christum ipsum (sive proprie, sive synecdochice) inclusit Ecclesie, manifestum est, Apostolum sumere ly « corpus » in posteriori sensu, et sic cavalieri Amesium.

IV. — Calvin. : « Non potest unus homo sufficere omnibus Ecclesie regendis; ergo Ecclesia universæ regendum incepta est monarchia. » Bellarmius 1. : Ut unus per multos sibi subjectos ministros et Pastores totam Ecclesiam regat, non solum possibile est, sed etiam utille et commodum. Fecit id Paulus II Corinth. xi. vers. 28. et unusquisque Apostolorum. Amesius multum hic negatur; pleraque tamen ejus cavillationes etiam impugnant caput Ecclesie Anglicanæ; unde superfluum reor illis specialiter refellendis immorari. Num. 6. ait: « Si unusquisque Apostolorum idem fecit, tum omnes fuerint universales monarchæ, et simul etiam variis monarchiis parebant. Quorsum tanta confusio in regimine omnium optimo? ». Resp.: Universitas illa cura omnium Apostolorum, nec prejudicabat primatum S. Petri, (ut patet ex Act. xv. vers. 7. et seqq. Gal. ii. et aliis locis), nec confusionem pariebat; quia neque Apostoli in se invicem ullam jurisdictionem aut superioritatem exercabant; neque etiam promiscue immitebant se quisque ad plantandum et rigandum quovis modo ubique, sed omnia bene, ordinante, prudenter et pacifice transigebant. Bellarm. 2. : Deus dedit imperia majora, quam nunc est orbis Chri-

stianus, uni homini; uni aliquando totum fere orbem parere voluit, facilior autem est gubernatio Ecclesiastica, quam politica. Amesius 1. : Bellarmius numquam serio cogitavit cum Apostolo II Corinth. ii. vers. 16. Et ad hanc quis idoneus? » Resp.: Sine dubio serio non semel cogitavit Bellarm. quam pauci « sint » per orbem « idonei ». Ministri Evangelici, « ut ubique Christi bonus odor sint »; qui est germanus sensus ejus loci, qui minime loquitur in specie de gubernatione vel politica vel ecclesiastica universalis. Itaque Amesius hic et alibi reprehendit esse ex « plurimis » illis « adulterantibus verbum Dei », de quibus Apostolus ibid. vers. seqq. Amesius 2. : « Deus sapientia in ira dat populis multis regem unum ». Resp.: Esto: sed et nonnumquam dat placatus et ex magna gratia, ut MM. Constantium, Theodosium etc. Amesius 3. : « Dat regibus imperium, quo possint præorges et præfectos sibi servitulos creare. Resp.: Dat et Pontifici plenitudo potestatis, quod possit valide et licite omnia, quæ ad gubernationem animarum conductunt; inter qua est etiam constitutio Episcoporum, non Papa sed Deo subditusque servientium, Amesius 4. : « Deus nulla lege instituit tam late patentia imperia ». Esto. Sed quomodo hinc sequitur, nec eum Ecclesia sue certam legem, de determinata ratione gubernandi reliquiss? Amesius 5. : « Pape est, si Pontificis credamus, et Ecclesiam, et ipsa imperia, vel directe vel indirecte vindicare ». Respondeo: Amesii est, directe et indirecte meutiri

V. — Calv.: « Paulus, Apollo, et Cephas vestri sunt I Corinth. iii. vers. 22 ». Bellarm. ait: Non percipio vim argumenti. Amesius: « Vis argumenti, quod causa prætextum, est in eo, quod moventur Corinthii hoc argumento, ne pendeant ab ullo homine, tamquam a Domino suo, quia omnes sunt eorum ministri ex aequo, non minus Cephas quam Apollo. Nemo igitur hominum est dominus aut monarcha Ecclesiæ ». Resp.: Esse hoc argumentum perquam dignum Calvinistis: Nullus monarcha bonus, est suorum subditorum dominus proprius dictus, uno Deo excepto. Apage calvam logomachiam!

VI. — Calvin. « Christus pariter omnes Apostolos misit, Jo. xx. vers. 21 ». Quid hinc infertur? Ergo hoc loco Christus unum alteri non præposit. Sic est. Ergo nec alibi. Unde hoc probas? Nos dicimus per illa ver-

ba Joan. xxi. vers. 17: *Pasce oves meas*, Petrum omnibus præpositum; oves autem Christi sunt omnes, etiam Apostoli. Amesius: « Si nec in missione, per verba: *Ego mittio vos*, neque in Spiritu S. communicatione: *Accipite Spiritum S.* neque in potestate remittendi et refinendi peccata: *Quorum remiseritis peccata etc.* Si, in quaquam, in nullo horum, de quibus agitur Joan. xx. unus ali fuit præpositus; certe pascer oves, non est privilegium unius supra alios; quia mittebantur omnes ad pascerendas oves ». Resp.: Sed non mittebantur exterius ad pascerandas omnes oves.

VII. — Amesius. « Præter hæc argumenta, multa alia sunt, quibus haec monarchia convellitur. *Nos unum tantum adiociemus, quod apud omnes integrum iudicium (Calvinistici) homines vim habent efficacissime demonstrationis.* Si Deus in Ecclesia talam constituisse monarchiam visibilem, qualam Pontificii nobis depingunt, et obtrudunt; tam sine dubio accurate et perspicue illa omnia in Novo Testamento descripsisset, que ad hujusmodi regimen et statum necessario requiruntur. *Ratio consequentia est manifestissima*. 1. A sapientia Dei, que res gravissimas (qualis est haec juxta Pontificios) curat, fieri maxime notas. 2. Ab exemplis hujus proportionis diligenter observatae. Christus euini accuratissime describitur in utroque Testamento. Itam Summus Sacerdos in Vt. Test. usque ad minutâ ipsa vestimenta etc., monarchia autem Pontificis, Judicium veterum longissime superat, et ejusdem est rationis cum Christo ipso in terris agente, quod protestatum, quam habet in Ecclesia Dei. Sed 4. in toto Nov. Test. neque monarchia, neque monachia alicuius Ecclesiastice, et visibilis, vel nomine aut titulus reperitur. 2. Sedes hujus imperii nusquam designatur, nisi sicut sub titulo Sedis Meretricis illius magne, et Bestiae Antichristianæ in Apocalypsi. 3. Nihil singulare notatur vel ab isthco solo monarcha præstandum, vel illi soi ab aliis tribuendum. 4. Nulla insignia hujus maiestatis traduntur, quibus possit dignoscî. 5. Nulla certa ratio successione. 6. Nulli subordinationis gradus. 7. Nullum exercitium aut praxis etc. Certissime igitur concludere licet, hujusmodi monarchiam non fuisse a Christo institutam ». Respondeo 4: Hoc argumentum apud omnes, quibus mens ab hæresi non subversa est, videri potest et

debet non apodictum, sed ne topicum quidem. Nam ut dissimilem manifestum mendacium, « quod monarchia Papæ sit ejusdem rationis cum Christo in terris agente, cum Catholicî uno ore negant in Papa potestatem Excellentiam, qua Christus poterat sacrificium et sacramenta instituire, sine sacramentis peccata remittere etc. », hoc inquam dissimilato, sequela majoris, si (ut Amesius inuit) tamquam necessaria et infallibilis habeatur, manifeste falsa est. Neque enim *nobis* eam ex Scripturis ostendit; neque lumine nature innotescit. Opposuit Catholicis flaccidum hunc arietem H. Conringius in sua illa inclyta « Concusione », qui sperbat se Papatum omnem funditus convulsivum. Sed in examine examinis interr. 5. §1. propriis Conringii verbis merito rejecta est illa ipsa major hypothetica: Verba ejus haec erant: « Impium os ! quod non est eterna natura lege constitutum, sed mere est arbitrarium, illud tu pulvis et umbra, nulla divina revelatione instructas, audes profiteri, propt tibi videtur, ita plane a Deo debere fieri ». Itaque nisi evincent cacodoxi (quod ad Kal. Graecas praestabunt) contradictionem in hoc, quod Deus, legem aliquam positivam ferat sine tabellis scriptis, nil contra nos efficiunt. Resp. 2.: Sapientiam Dei aliquam esse uni modo curandi et providendi rebus Ecclesie, non est sapiens persuasio, sed temeraria definatio. Qui potuit per 200. annos plures gentes barbaras in omni justitia, castitate, religione, et fide conservare, cur non potuisset simillimi, si voluisse, omnes gentes? Respondet 3.: Exemplum a Vet. Test. non urgat, quia omnia illa ferae erant typica, Christum ejusque Ecclesiam præfiguranta, itemque pro una tantum gente Judaica; ideo merito illi ritus et ceremoniae fuere minutiæ determinatae, Secus in Novo Test. cuius Ecclesia omnes gentes erat complexura, in quo Christus (ut Moyses in Vet. Test.) in scripto tradidit; nec per Apostolos voluit omnes ritus et leges Ecclesiasticas aut scripto mandari, aut etiam ferri, sed plurima voluit posteriorum saeculorum Pastoribus ad arbitrandum et constituentum reliquere; inter quæ etiam est modus agenda electionis et successiois Apostolice. Resp. 4.: Falsum est, quod Amesius asserit: « In toto Nov. Test. nihil reperiri de monarchia Petri » et successorum; contrarium paulo post patet. Falsum est, « nihil designari ab ipso solo præstantum »; aliud

significatur, Joan. XVII. vers. 12. Falsum, quod « nulla insignia hujus majestatis » existent. Numquid « claves regni celorum » Christus Petro dedit? Denique ne singula percurram, etiamsi Christus verbis aperitis sumum decretum per Evangelistas sic voluisse set describi: « Simon Petrus esto meus Vicarius generalis, omnium mearum oviuum pastorum supremus, in eaque potestate relinquas sibi successores Romanos Episcopos etc. », adhuc Amesius, et ceteri cavillatores sacramentarii eluisserint haec omnia, dienentes, haec esse figurate accipienda. Quod enim tropistæ sacramentarii audent in verba clarissima de corpore naturali Christi: *Hoc est corpus meum*; cur non ausint idem in verba de capite mystici sui corporis? Haec quippe arte encravatur Bellarminus!

S. 2.

Lustrantur, quæ Gerhardus contra visibilem monarchiam obicit.

1. Disp. 5. th. 3. et seqq. opponit Catholicæ doctrinæ ex ipso Bellarmino, quod « Apostolus fuerit concessa potestas summa regendi Ecclesiam. Atqui hinc colligitor, formam Ecclesie a Christo institutam non fuisse monarchicam ; cum præsertim juxta eundem Bellarm. Apostolica potestas sit prima et summa in Ecclesia ». Hinc ita colligit Gerhardus: « Qualis fuit forma Ecclesie Apostolica et primitiva, talis quoque debet esse forma Ecclesie nostræ. Ratione petimus ex Bellarm. Jam vero forma Ecclesie Apostolica et primitiva haec fuit, ut summa potestas non uni, sed pluribus concederetur ; ergo etiam nostra Ecclesia talis debet esse forma ». Lutheranus formam Ecclesie Apostolicae et primitiva, talis quoque debet esse forma Ecclesie nostræ. Ratione petimus ex Tertull. de prescript: « Edant ergo origines suas : evolvent ordinem Episcoporum suorum : ostendant, ex qua auctoritate prodierint etc ». Respondet 2.: Instituit Christus formam monarchicam, aristocratiæ et democratiæ temperatam. Et quamvis dum essent Apostoli superstites, nulla esset necessitas aut utilitas exercendi in actu secundo auctoritatem supremam S. Petri in ceteros Apostolos ; et hi in alios omnes se inferiores haberent parem potestatem supremam ; tamen hinc nil demitur auctoritatem supremam S. Petri in actu primo. Neque enim ad hanc ut sic, requiritur, ut necessario quovis tem-

pore respectu quorumvis se exerat exercitatque.

II. — Gerhardus th. 6. et seqq. ait: « Has duas Bellarmino propositiones non cohaerere: Optimum est esse solum ; et: Summum bonum est consortium aquilum. » Respondet: Nulla hic est antilogia. Nam optimum est esse solum, et unum in natura et auctoritate imperandi omnibus. At unitas hæc in natura et domino, non excludit, sed necessario postulat consortium et aequalitatem trium personarum.

III. — Gerhardus th. 7. ait, urgere Bellarminum, quod optimum regnum sit monarchicum, proinde etiam Ecclesiæ regimenteresse debere. Huic effato opponit 1. « quod Bellarm. in cap. 3. ~~et~~ statutum: Aristocratiæ et Democratiæ admittant monarchiam uliorem esse in hac vita, quam sit simplex monarchia ». Resp.: Optimum regnum est monarchicum abstracte sumptum: Monarchicum simplex est optimum in Deo et Angelis, mixtum in mortalibus.

Objicit 2. « Committi circulum a Bellarm. quia lib. 1. cap. 4. §. 2. sic arguit: Monarchia simplex in imperio Dei et Christi locum habet: debet autem optima queque Deo et Christo attribui: ergo optimum regnum simplicem monarchiam esse necesse est. E contra in cap. 9. haec habet: Monarchia est optimum regnum; ergo Ecclesia (qua est regnum Christi) regnum debet esse monarchicum. » Respondet: Circulus virtuosus est, cum duæ propositiones se mutuo probant, haec illam, et illa vicissim istam. Vel adhuc magis stricte: Est una aliqua propositio vel argumentatio, probans hoc per illud, et presupponens illud idem probatum per illud. Seu: cum consequens ex antecedente illatum, nulla alia præterquam antecedentis notitia fultum et probatum, mox iterum ad sui antecedentis probationem assumitur. At Bellarm. nil tale in locis citatis facit, sed (ut alia sileant) in prioris argumenti anteecedente agit de monarchia simplici; in conclusione vero posterioris de monarchia vel mixta, vel abstracta a simplici et mixta. Quomodo ergo hic possit esse circulus?

Ex cap. 7. lib. de Cleric. adfert dictum Bellarmini: Quod alia sit ratio terrena, alia celestis, hoc est Christianæ Reipubl. Exinde infert Gerhardus: « Ergo ab illa ad hanc non potest due firmum argumentum ». Respondet: Illa est, universaliter loquendo; non potest in iis, in quibus discrepant; potest, in quibus convenient. Similia ineptia admittuntur th. seqq. 10. Ex eo enim quod juxta Bellarm. differat Sacerdotium Veteris et Novi Testamenti, infert Gerhardus: ergo idem etiam est dicendum in constitudo regimentero Ecclesiastico; ita ut non valeat argumentum a Summo Pontifice Veteris, ad Summum Pontificem Novi Testamenti. Venerum hoc argumentandi modo inferret etiam Gerhardus: Sacerdotes Novi Test. non de-

fit, ut dogmata fidei, fide magistra, ratione ministra, declarentur et probentur a Theologis; ita ut maxime decuit in hac re ostendere, sapientiam increatam et incarnatam conformiter ad communem omnium sapientum sensum (qui non potest non esse ipsius nature et Dei) instituisse sue regimena Ecclesie.

Objicit 4.: Gerh. et ex tribus effatis ex Bellarm. lib. de laic. cap. 10. collectis (1. Meliorum esse gubernationem Christi per se, quam per vicarium. 2. Vicario non esse opus, ubi leges præsto sunt. 3. Leges sufficienter stare pro ipso principe) sic infert: « Ergo Christus unicus Ecclesiæ monachus, licet invisibilis sit, tamen non indiget visibili Vicario, ac monachus subordinatus ». Respondet: Si hæc illatio in formam syllogisticam redigeretur, mox appararet ejus monstruositas et falsitas. Sed hoc solemne est Gerhardo, quidlibet fere colligere ex quolibet. Qualis enim judicij et connexionis est, illa que Bellarminus eo loco adfert ad probandum: expedire ut leges ferantur a principe; ad gubernationem Christi immediatam detinere? Anne vidit, hac ratione et cavillatione tolli et aristocraticum et qualecumque ministerium; etiam Lutheranum? Vel ergo intellexit, assertionem et probationem illo cap. 10. veram et probam esse; vel non intellexit? Si hoc; mire rudit est: Si illud; a puriæ cavillatione excusari nequit. Ut præterea, quod in 3. effato sensum Bellarmini invertat, cum ait: « Leges sufficienter stare pro principe »; quod sine dubio falsum et absurdum est. Sic enim in imperio, nullo opus esset judicie, cum leges imperiales stent sufficienter pro Casare.

5. Ex cap. 7. lib. de Cleric. adfert dictum Bellarmini: Quod alia sit ratio terrena, alia celestis, hoc est Christianæ Reipubl. Exinde infert Gerhardus: « Ergo ab illa ad hanc non potest due firmum argumentum ». Respondet: Illa est, universaliter loquendo; non potest in iis, in quibus discrepant; potest, in quibus convenient. Similia ineptia admittuntur th. seqq. 10. Ex eo enim quod juxta Bellarm. differat Sacerdotium Veteris et Novi Testamenti, infert Gerhardus: ergo idem etiam est dicendum in constitudo regimentero Ecclesiastico; ita ut non valeat argumentum a Summo Pontifice Veteris, ad Summum Pontificem Novi Testamenti. Venerum hoc argumentandi modo inferret etiam Gerhardus: Sacerdotes Novi Test. non de-

bere comedere, vestiri etc. Quid videtur de hoc Titio?

Denique th. 12. claudit primam questio-
nem eleganti hac ratione: Juxta
Bellarm. lib. II. de Concil. cap. 19. non est
mirum, si manet Ecclesia sine remedio hu-
mano efficaci, quandoquidem non nittitur
ejus salus præcipue humana industria, sed
divina protectione, cum ejus rex Deus sit.
Jam subsumit Gerhardus: « Sicut Ecclesia
est corpus mysticum et spirituale, ita quo-
que caput ejus est mysticum et spirituale;
proinde non indiget capite aliquo visibili ».
Quidni subsumamus et nos pariter: Sicut
caput Ecclesie (Lutherane) est porsus my-
sticum et invisibile, ita et ejus corpus est
mysticum et invisibile: et sicut totum cor-
pus, ita et singula membra sunt mystica et
invisibilia, et Prædicantes omnes sunt my-
stici et invisibles. Sed puden̄ diutius istu-
modi nugis Gerhardinis excutiendis immor-
ari. Et tamen Titius non credit esse pueri-
lia.

Ad CAPUT X.

Questio est: An Petrus sit universalis
totius Ecclesie Monarcha, loco Christi ab
ipso Christo constitutus? Pontifici affirmant,
nos (Calvinistæ), « negamus »; ait Ames-
sius. Sed contra, a Bellarmino dogma hoc

I. — Probatur duobus locis Evangelii,
quorum altero promittitur, altero exhibetur
primatus Petro. Amesius: « Quamcumque
potestatem in Ecclesia legimus a Christo
suis discipulis fuisse promissam, eamdem
etiam legimus ab ipsis fuisse exercitam et
usurpatam, Marc. XVI. v. 13. 20. Bellarminus
igitur totam suam causam hic prodit, cum
duobus locis promissam et datum Petro mon-
archiam istam contendit, et unum tamen
locum non potest proferre, ex quo cum ali-
qua specie probaret, acceptam eam a Petro
fuisse, et usurpatam ». Resp.: Antecedens
sine dubio falsum est, nec leviter ex Marc.
xvi. probatur. An enim potestas « predican-
di Evangelium omni creaturæ », est sola et
omnis potestas a Christo Apostolis data?
Vellet Amesius mox ante confutacionem amoliri
telum amentatum Bellarmini, sed frustra.

II. — Bellarm.: Matth. XVI. vers. 18. *Tu es
Petrus etc.* Horum verborum planus et ob-
vius est sensus, ut intelligamus sub duabus
metaphoris promissum Petro totius Ecclesie
principatum. Amesius I. : Si tam obvius et

planus est horum verborum sensus, sub du-
plici metaphora enuntiatorum, tum idem ille
sensus debet aliis in locis absque metapho-
ris explicari: hoc autem ne Bellarminus qui-
dem affirmat. Resp.: Amesius passim hypo-
thetas falsas sine ulla probatione assumit
tamquam *veritas*. Ubi enim, queso, alibi
explicatur *Sal terra*. Matth. V. vers. 13. ? Ubi
festina et trah. Matth. vii. vers. 3. ? Ubi
margarite ante porcos missa, ibid. vers. 6. ?
Ubi vinum novum et utres veteres. Matth. IX.
vers. 17. ? Ubi *arundo vento agitata*. Matth.
XI. vers. 7. ? et similia innumera. Amesius
2. « Si tam planus esset sensus, Apostoli
eum intellexissent. Resp.: Ad hoc date est
solutio in not. ad cap. antecedens. Amesius
3. « Patres etiam varie, aliquando saltem,
alio sensu hæc verba acceperunt, quam Bel-
larm. accipit, adeo notum est, ut ipsi Ponti-
ficij non soleant hoc diffidere ». Resp.: Quid hoc
ad rem? aut contra nos? Anne vel unicus est
ex SS. Patribus, qui explicationem Bellarminianam
improbet? annon plerique omnem esse eam
dem aperi et conceptis verbis tradunt? Amesius 4.
Veteres omnes Scholastici cum suo
magistro alteri accipiunt, dum potestatum il-
lam, de qua hic agitur, sacerdotalem esse do-
cent. Apostoli primo datum, et per illos alios,
Lombard. lib. IV. Sent. dist. 10. etc., Sacram
etiam facultatem Theologie Parisiensis dis-
sentire plurimum a Bellarmino c rea sensu
horum verborum; sicut et concii. Constanti-
ense et Basileense, omnibus est notum:
multo enim minus hoc loco tribui Petro con-
tendunt, quam Bellarminus vult. Sicut ex
adverso Canonicis multo plus inde Petro et
Pontifici Rom. arrogant, quam ipse Bellarmin.
largitur, ut videat est apud Carerium. Ne-
que istam item adhuc direxit judex illi fidei
Romanus. Sensus igitur a Bellarmino
probatus, neque est planus et obvius, neque
omnium Catholicorum communis ». Respon-
deo: Fumos, vendit Amesius, Lombardus lo-
co cit. apertis verbis loquitur primo de « clav-
ibus illis, quas Dominus tradidit Petro, et
successoribus ejus ». Etsi vero in tota illa
dist. 18. ex instituto agat præcise de clavi-
bus, quatenus est eorum usus apud sacerdo-
tes in solvendis et retinendis peccatis per
sacramentum Penitentie; nullibi lamen vel
alii Scholastici negant, adequarem clavum
potestatem, principaliter et secundum plen-
itudinem esse in S. Petro et successoribus,
in cæstis autem sacerdotibus inadæquate
et participative, ut constat ex innumeris eo-

rum locis. Quæ de Theologis Parisiensibus
iterato mentitur, jam excusa sunt in not. ad
cap. precedens. De concil. Constantiensi et
Basil. nihil veriora eum effutare ostendi ex
DD. Gallo in 2. parte Irenici Anticalix. cap.
7. De Canonistis item et Carelio etc. in I.
part. Irenici cap. 5. num. 5. Omnis dissensio
inter Catholicos de potestate Papæ sive spi-
rituali, sive temporali, non est, nisi de mo-
do et circumstantiis: in substantia omnes
conveniunt. III. — Bellarm.: Ex texto aperte deducitur,
illam personam, quæ dicebatur Petrus, esse
petram: non ut persona erat particularis,
sed ut pastor et caput Ecclesie. Amesius :
« Neque ex isthoc textu, neque ex ullo alio
potest deduci, Petrum fuisse caput Ecclesie.
Si igitur petra fuit, ut fuit caput tunc nulla
ratione fuit petra. Resp.: Ex eo quod juxta
verbum Christi, Simon iste Joannis fuit Ec-
clesia, factus petra, optime inferatur, quod
et factus sit caput Ecclesie. Amesius mo-
re Tenebrionum, non ex notioribus ignoto-
rū vul indagare, sed ex notioribus notio-
re evocere. Amesius 2. : Possamus hoc
toto concedere, Petrum ut Apostolum,
cum cæstis Apostolis fuisse aliquo modo
Petram et fundamentum, unum ex multis;
ita ut monarchia Petri ex eo non probet-
tur, sed evanescat ». Resp. Non nego, pos-
site ita tergiversari Calvinistas, et aliquid
concedere, unde nihil contra pervicacos suos
errores inferatur. Sed videamus quam bene
et vere hoc tantum et non plus concedat:
« Petra », inquit, « aut fundamentum dici-
tur, quod totum edificium sustentat. Ecclesie
autem firmiter sustentatur et realiter,
virtute et efficacia Christi reali; et etiam
doctrinaliter, certa illa institutione et doctrina,
qua Christus, et ejus vis et efficacia, ad
certam fidem in ipsum declaratur. Priore
sensu Christus est unicum Ecclesie funda-
mentum; altero autem sensu, quia doctrina
de Christo, est fundamentum; idcirco etiam
per metonymiam causa, illi qui istam do-
ctrinam, cum infallibili certitudine Ecclesie
declararunt, dicuntur etiam fundamenta:
non Petrus tantum, sed et reliqui Apostoli.
Apocal. XX. vers. 21. atque etiam Proph-
etæ, Ephes. II. vers. 20. Optime igitur conve-
niunt, et in unum redeunt tres illæ interpre-
tationes hujus loci, quæ apud veteres occur-
runt: Christus est petra. Confessio, fides et
doctrina de Christo est petra, et Petrus ipse
ut Apostolus Christi, est etiam (metonymice)

partialis petra. Nihil hic seritur aut metitur
fictitiae Petri monarchiae ». Respondeo 4.
Amesius miscet falsa veris. Vere dicitur 4.
Christum efficacia et virtute reali sustentare
Ecclesiam. 2. Eos etiam recte dici funda-
menta, qui fidem Christi infallibiliter decla-
rant. 3. Talia fundamenta esse omnes Apo-
stolos et Prophetas. 4. Optime convenire
hæc tria: Christus est petra; et Petrus
ipse, ut Apostolus, est petra. Haec, inquam,
in sano sensu vera sunt, uti et illud, quo
petra vel fundamentum dicunt illud, quod
totum edificium sustentat. Falso autem
(aut saltē fraudulenter) 1. restringitur tota
ratio fundamenti ad doctrinam et institutio-
nem, exclusis ceteris, quibus totum Eccle-
sie corpus recte gubernatur. 2. Falso et sub-
dole non distinguunt diversam usurpationem
eius vocis: « Fundamentum Ecclesie ».
Aliud enim est, esse « fundamentum fidei
Ecclesie », et aliud esse « fundamentum
ministerii Ecclesie ». Prius iterum est du-
p' ex. Nam aliud est fundamentum objectivum
vivum fidei; aliud suggestivum aut revelans
vel propensum. Fundamentum objectivum est
principale materia objectum; de quo I
Corinth. III. vers. 11. dicitur: *Fundamentum
aliud nemo potest ponere præter id quod pos-
tum est, quod est Christus Jesus.* Primum enim
inter objecta fidei Christianæ, ut sic, est
Christus Deus et Homo crucifixus pro pecca-
toribus nostris: cæstra objecta omnia huius super-
edificantur. Fundamentum suggestivum
fidei, seu formale, cui iniunxit, et quo mo-
vemur ad credendos articulos revelatos, est
etiam duplex, nempe: Principale et origi-
nale, quod est Spiritus sanctus, de quo Joan.
XIV. *Ille vobis suggeret omnia.* Alterum
est instrumentarium et ministeriale, scilicet
vox et stylus eorum, quod Spiritus S. elegit
ad promulganda mysteria fidei. Et in hoc
posteriori sensu dicimur, Ephes. II. v. 20.
*superedificati super fundamentum Apostolo-
rum et Prophetarum*, jam vero « funda-
mentum Ministerii Ecclesie » est is, qui ha-
bet supervenientem auctoritatem regimini
et ministerii ecclesiastici. Et hoc distingui-
mus a « fundamento fidei », non quod mini-
sterium primitivum et originales Ecclesie
contineat munus promulgandi mysteria fidei
(unde Apostolus I Tim. III. vers. 13. Ecclesiam vocavit *Columnam et firmamentum
fidei*); sed quia fundamentum ministerii ex-
tentur ulteriori, et plures (uti S. Lucas in-

ter alios) erant fundamentum fidei Ecclesiæ, qui nihilominus non erant fundamentum ministerii ecclesiastici. Et de hac posteriori ratione fundamenti, de qua Amesius magis mutus est quam pisces; (quod utique cum omnibus Ecclesiæ perduellibus agnoscere detrectat); satis tamen aperte loquitur Christus, cum ait: *Tu es Petrus, et super hanc petram etc.*, ut haud obscure colligitur ex sequenti promissione « Clavum, potestateque ligandi et solvendi », adeoque collatione omnium, quæ ad rectam Ecclesiæ gubernationem spectant. Hinc patet 3. falsum esse, (quod indicat vel supponit Amesius) Apostolum Petrum tantum ideo esse fundamentum, metonymiam sic dictum, quia doctrinam idei cum infallibili certitudine promulgavit; (sic enim etiam SS. Marcus, Lucas etc. dicentur fundamenta,) sed ideo vel maxime, et plane specialiter, quia Cathedra S. Petri initiat tota unitas Ecclesiæ Catholice; ut aperte fatetur S. Cyprianus de Unit. Ecel. dicens: « Petrus super quem Christus fundavit suam Ecclesiam, et instituit originem unitatis. » Et epist. 40. « Una Cathedra fundatur super Petrum per vocem Domini. » Et Optat. lev. lib. II. contra Parmen. Roma a Petro posita est Cathedra una, ut unitas servetur ab omnibus etc. Et lib. VII. « Unus peccator (Petrus), accepit claves, ut negotium unitatis formetur etc. sine qua re unitas, que est tam necessaria, non potest esse etc. ». Patet 4. Falso dici ab Amesio, tres illas interpretationes coincidere, ita ut Petrus tamquam Apostolus Christi sit tantum, metonymice, partialis Petrus. Nam in ratione « fundamenti ministerii Ecclesiæ » est unicuis et solus Petrus illa basis unitatis ecclesiastica, cui quia se objicunt omnes perduelles heretici et schismatisti, sine vera fide et charitate extra arcum Ecclesiæ pereunt. Denique patet, non esse (fictum) illum « S. Petri primum, cui, (ait), hic nec seru nec meti ». Oppositum adhuc magis ex seqq. constabat.

IV.—Bellarm.: Fides Petri, est fundamentum, idque dupli ratione: 1. quia ob meritum ejus fidei consecutus est Petrus, ut sit fundamentum Ecclesiæ. 2. Quia Petrus in eo potissimum est fundamentum Ecclesiæ, quod cum fides ejus deficere non possit, ipso omnes alias in fide sustentare debeat. Amesius 4. « Hoc idem est ac si dixisset Bellarm.: Fides est fundamentum in relatione ad Petrum, et Petrus est fundamentum in relatione ad

fidem, quae circularis est explicatio dogmatis vertiginosi ». Respondeo: Utrumque hic concurredit; sed Petrus directe et formaliter est fundamentum, ejus fides vero causaliter et meritorie. Itaque nullus hic circulum nisi in vertiginoso spiritu Amesius. Amesius 2. « Neque fides Petri , neque Petrus ulla sensu protestat dictum fundamentum Ecclesiæ, nisi in relatione ad Christum, qui unicuius est fundamentum reale ». Respondeo: Nec Bellarm. nec Catholicorum ullus hoc negat. Amesius 3. « Si fides merebatur, ut Petrus esset fundamentum Ecclesiæ, tum hoc fecit (secundum Bellarmi distinctionem) vel ut absolute considerata, vel in relatione ad Petrum. Si 1. tum prisci Prophetae, B. Virgo, Simeon, Zacharias, Joannes Bapt. Apostoli idem etiam mererentur; (hos enim omnes antea credidisse, Christum esse Filium Dei vivi, Bellarm. hoc ipso cap. 10. affirmat.) Si 2. tum singularis aliqua vis merendi fuit in persona Petri antecedenter ad eum fidem, quia potuit tantam virtutem in actum suum derivare, supra id quod aliorum personæ possunt. » Resp.: Mereretur ea fides quatenus praे alii Apostolis reluebat in Petro, non quidem de condigne, sed ex mera congruitate; ita ut cum vellet Christus uni suorum XII. Apostolorum, ejusque successoribus commendare universam suam Ecclesiam, congruum erat, ut potius ei, qui in examine de vera et salvifica fide, optime, immo solus responderat, adeoque in schola Christi maxime præ aliis proficerat, conferretur hoe præmium ; ut expresse in illum Matthei locum notant sanctus Hilarius et alii. Amesius 4. « Si Petrus hoc tempore meruissest istam dignitatem, eadem etiam aliquo modo statim accipisset. Quod tamen Bellarm. negat. Promissio mercedis antecedere solet meritum, non sive regi : sed debuit etiam hic necessario antecedere ; nisi Bellarm. dicat, hoc meritum fuisse ex mera dignitate operis, aut personæ, sine ullo pacto antecedente. » Resp.: Sequela nulla est: ei tota replica manifeste fallit in easu, quo quis motu proprio, nullo precedente pacto, ob aliquod obsequium insigne pollicetur se operanti collatum hoc vel illud beneficium. Verbo: Meritum congrui non oritur ex pacto. Amesius 5. « Fides aliorum Apostolorum non magis deficere potuit, quam fides Petri. Neque Petrus Paulum magis in fide confirmavit, quam Paulus Petrum. » Resp.: Fidem aliorum Apostolorum in successoriibus defecisse, constat experientia ; quan-

tumvis ipsi in propria persona etiam essent indefectibiles; sed de hac jam non loquimur. Resp. 2. : Apostoli omnes a Spiritu S. confirmati in fide et gratia, non indiquerunt mutua confirmatione. Hæc ergo potissimum respicit S. Petri successores, quod totam Ecclesiam, post Apostolos existimat. Amesius 6. « Si firmitas et efficacia fidei ad alios sustentando, sit ratio fundamenti ; tum illi ex successoribus Petri, qui talam fidem non habuerunt, non fuerunt fundamenta ». Resp.: Neg. suppositum. Etsi enim in Petro mererit singularis vis fidei et efficacia, ut præ reliquis ponetur ipse fundamentum Ecclesiae a Christo; talis tamen eximia fides non propter ea necessaria est in successoribus: sicut cum rex ob herœa facinora equitem et omnem ejus posteritatem nobilitat et locupletat, merita non ideo requiruntur in haeredibus similia merita, ut paternis privilegiis fruantur.

V.—Bellarm.: Per adificationem Ecclesie super petram significatur, Petro esse communissimum regnum totius Ecclesie, et præcipue circa fidem ; Petre enim fundamentali, id est, proprium, totum adiudicium regere et sustentare. Amesius 1. « Talis igitur est explicatio hujus metaphora secundum Bellarmum : Constituere Ecclesiam super Petram (secundariam) est constitutre Petrum super Ecclesiam ». Sic est, non eidem ut Dominum (ut passim cavillatur Amesius) sed ut rectorum et econsumum. Quid hic non consonum SS. Evangelio et Patribus? Quid hic sannis et sibilis dignum? Amesius 2. « Adficare, numquam in S. Scriptura significat committere regim, sed semper constituere, aut crescere facere, aut promovere ». Resp.: Contrarium videtur licet Jerem. cap. 1. vers. 10. et passim, Amesius 3. « Regimen istud monarchicum committere homini, præcipue circa fidem, est hominem constituere dominum fidei, quod Apostolus abominatur. II Corinth. 1. vers. 23. ». Resp.: Neg. assump., quod et grammaticæ et theologicæ falsum est. Cur vero Amesius hoc non dixit suo regi? Aut forte ob hanc ipsam calumniam patria pulsus est? Quæ idem Amesius 4. ex S. Thoma de ratione fundamenti et deinceps num. 5. subiecit, jam paulo ante expedita sunt.

VI.—Bellarm.: Fides non proprie dicitur fundamentum. Amesius: « Magis proprie quam Petrus Ecclesia disertis verbis dicitur superstruvi fidei, Iudea vers. 20. De Petro non

Ad CAPUT XI.

1. — Bellarm. hoc cap., allata objectione Lutheri, qua dicit: non valere hanc consequ. : Super Petrum adificatur Ecclesia; igitur Petrus est rector Ecclesie; sicut nec valet haec altera : Super fidem adificatur Ecclesia; ergo fides est rector Ecclesie; respondet: Omnia sunt intelligenda juxta naturas rerum. Fides est fundamentum, ut principium sine quo non; sed Petrus ut rector, talis enim est dependentia unius hominis ab alio. Quæ adversus haec sic eliquata et transmutata profert Amesius, jam soluta sunt præced. cap. Pergit autem hic cavillari in « monarchia et domino » exigitando.

II. — Bellarm.: Tribus modis Apostoli omnes fuere Ecclesiæ fundamenta. N. B. Emissor addit de suo: « æque et æqualiter », loco verborum sequentium, quæ omittit: sine ullo tamen præjudicio Petri. 1. Quia Ecclesiæ ipsi primo fundarunt. Et hoc modo, ex aequo sunt Apostoli fundamenta. 2. Ratione doctrinae a Deo revelatae per ipsos. Nec in hoc Petrus major est ceteris. 3. Ratione gubernationis. Omnes enim fuere Rectores et Pastores Ecclesiæ universæ; sed non eodem modo quo Petrus. Illi enim habuerunt summam et amplissimam potestatem ut legati, Petrus autem ut Pastor ordinarius. Deinde ita habuerunt plenitudinem potestatis, ut tamen Petrus esset caput eorum, et ab illi penderent, non e contrario. Ita cum aliis SS. Patribus Hieron.: « Licet », inquit, « su-

per omnes Apostolos ex æquo Ecclesiæ fortitudine solidetur : tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio ». Amesius 4. infert : « Ergo nihil hinc proprium Petri indicatur. Nam singularis iste modus gubernandi Petro proprius, nullo verbo aut syllaba hujus textus declaratur ». Respondeo : Ista tria communia Apostolis, et duo propria Petri a Bellarmino allata, continentur in variis Evangelii locis, juxta communem SS. Patrum expositionem, quam Amesius nec extremo dictione attingit, sed despuit. Et certe hæc verba Matth. xvi. vers. 18. ita singulatim Petro, et emphaticè dicta sunt, ut nulli aliis ex Apostolis convenient. Quamvis enim omnibus dixerit Christos : Accipite Spiritum S., quorum remiseritis etc. Ita in mundum universum, predicate etc., nulli tamen nisi Petro dixit : Tibi dabo claves regni colorum ; et quodcumque ligaveris etc. Quod sine dubio multo universius sonat, quam prævia omnibus Apostolis dicta. Amesius 2. « Si unius Apostoli habuere » plenitudinem amplissimum potestatis in universam Ecclesiam, « tunc certe pares fuerunt Petrus quod potestatem. Major enim potestas non fuit Petri ». Resp. : Amesius assuit particulari, - in universam Ecclesiam », subdole ; quasi singuli Apostoli habuissent etiam potestatem in ipsum Petrum, qui certe ab illis nihil dependebat, e contra illi a Petro, cui principali altero igitur, et soli primum collata est illa in omnium omnino Ecclesiam auctoritas; postea vero Joan. xx. vers. 21. 22. per associationem extensem est eadem potestas ad ceteros Apostolos, quatenus adhucrarent, et communicaret Petru, habentes relationem ad illum tamquam ad centrum et fontem visibilem unitatis Ecclesie. Hinc et soli Petru Christus nomen mutavit, ut ea nova nomenclatione indicaret fundamentum et fontem omnis potestatis Ecclesiastice, ut passim SS. Patres fateantur. Amesius 3. « Ordinaria nulla potestas aliecius Pastoris major est Apostolica, juxta I Corinth. xii. vers. 28 ». Primam Apostolos. Resp. : Nimirum falsum est, Paulum et loco recensere ordinaria membra Pastorum et Ministrorum Ecclesie, ut patet de donis gratis datis. Prophetie, miraculorum, sanitatis, generibus linguarum. Quis hanc potestatem dixerit ordinariam? Amesius 4. « Extraordinaria potestas a Deo data, maiorem certitudinem directionis solet semper habere, quam ordinaria ; ut videre est in Mose et

Aarone, in Prophetis et Sacerdotibus. Per hanc igitur differentiam Apostoli reliqui supra Petrum elevantur ». Respondeo : Falsum assumit Amesius. Nam sine dubio parum certitudinem habebat sententia de fide subsequentiū Summorum Pontificum in Vet. et Novo Test. quam habuit Moses et Petri. In hoc tantum differunt, quod Moses et Petrus tamquam fundatores ordinariae potestatis ecclesiastice, possunt suam autoritatem, miraculorum patratione reddere evidenter credibilem ; eorum vero successoribus nos Propheta, ut sic, non competit Ecclesiastica potestas, et sacerdotium, ut patet in rege Davide.

Ad CAPUT XII.

De persona accipiente claves et potestatem supremam, Amesius hoc cap. sequentia carpit.

I. — Bellarm.: Persona cui dicitur : *Tibi dabo claves*. Matth. xvi. vers. 19., fuit Simon filius Iona. Porro Lutherus, et ceteri heretici haec verba clarissima depravant, ut videantur esse obscurissima. Amesius : Dicimus, Simoni Petro ita fuisse promissa claves, ut simul etiam promissa sint reliqui Apostolis, et toti etiam Ecclesie aliquo modo, eius personam eo tempore gerebat, ut loquitur August. in Joan. Tract. 30. et 124 ». Resp. : Posset hoc totum in sensu admitti. Sed frauduenter hic heretici contra apertum et planum verborum sensum a SS. Patribus receptum, torquent ita, ut nihil singulariter Petru promissum et praestitum sit a Domino. Neque profert Amesius (nec proferre potest) ullam rationem urgenteum, cur S. Petru non aliud speciale præ alias fuerit promisum, cum tam clare ei dictum sit : *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo etc.* Et : *Tibi dabo claves etc.* Et cum passim jacent plurimum putum verbum Dei scriptum, hic tam plana et aperta verba, quæ nec umbram quidem inconvenientia præ se ferunt, contra traditionem Ecclesiasticam pro sua libidine deforquent ad Ecclesiam totam et reliquos Apostolos. Jure optimo maximo igitur segreges omnes adstringimus, ut nobis vel ex alio Scriptura textu si non aperte, saltem æque perspicuo demonstrent, non esse hic Petru promissum a Christo id, quod verba ejus manifeste præ se ferunt; vel fanteantur se verbis Scriptura pro mera sua libidine abuti, et versare in hanc vel illam

partem pro suo commodo. Porro Bellarminus deinceps ad effugia Lutheri, Amesii etc. precludenda (quod scilicet Petrus tunc Ecclesie personam gesserit) vere doctet, duobus modis potuisse Petrum personam Ecclesie gerere; vel « historice », ut re vere a se gesta significaret tamen rem ab Ecclesia gerendam; vel « parabolice », ut nulla re a se gesta significaret tamen rem ab Ecclesia gerendam. Nos vero dicimus, prius modo Petrum Ecclesie personam gessisse, ita ut ipse vere ac principaliter accepit claves, et simul etiam significaverit, Ecclesiam suo quodam modo easdem accepturam. Prius probatur, quia tot modis personam Petri designavit Christus, ut non pluribus circumstantiis describere soleant aliquem certum hominem notari illi, qui instrumenta publica conficiunt. Et quorsum hoc, si nihil ipsi Petru proprie promittitur? Deinde, quia non erat eo tempore Petrus Ecclesie Legatus aut Vicarius, ut aliud ejus nomine accepit. Rursus, illi præcise et immediate ac principaliter promittuntur claves, qui dixerat : *Tu es Filius Dei vivi*, et cui dicitur : *Et ego dico tibi*. Item ei dictum est : *Tibi dabo claves*, cui paulo post dicitur : *Vade post me, Satana*, at hoc non est dictum Petru in persona Ecclesie, ergo nec illud. Ad similis Bellarmini plane solida, afferit Amesius plurimum quidem verborum, sed rei planum nihil, quod difficultatem ingrat. Late excutit in variis representationibus et typis distinguendis, ac deinde concludit, Petrum accipiendo claves representasse Ecclesiam, agendo et suo et Ecclesie nomine, ita ut ex parte ageret, et ex parte representaret simul per se agentes. Sed ejus asserti nullam plane afferat probationem, nisi nudam assertionem alterius disparati, quod ipse ait huic simile : « Scot, inquit, Matth. ult. cum Christus dicebat Apostolis : *Ego vobis secum sum etc.*, illi accipiebant hanc promissionem tamquam ad se pertinentem, et simul etiam nomine Ecclesie; quod significatur seq. illis verbis : usque ad consummationem seculi ». Sed non probat Amesius intentum. Est quippe inter utramque promissionem ista convenientia, quod sicut Petro et Successoribus promissa est auctoritas summa gubernandi Ecclesiam, in hujus præcipue commoda; ita et omnibus Apostolis, eorumque successoribus Episcopis, promissa est praesentia invisibilis, protectio et assistentia spiritualis in communitatem totius Ecclesie. At

quomodo hinc sequitur, nihil speciale et proprium Petru et successoribus ejus esse promissum in communitatem Ecclesie? Videtur advertisse Amesius, frustra se niti, nisi convellat istam restrictionem clavium, soli Petru (et successoribus) promissarum; ideo sub pecuniaris titulo id urget.

S. UNICO.

Contra istam restrictionem clavium, quasi soli Petru promissarum, multa sunt argumenta nostrorum, sed nos unum tantum urgebimus, inquit Amesius.

I. — Si soli Petru sint claves promesse, tum soli etiam Petru sunt date; sed omnibus Apostolis, non soli Petru sunt date. Matth. xviii. vers. 18. Joan. xx. vers. 22 23 ». Bellarm 1. : De posteriore loco nulla est difficultas. Nam certum est, non dari per illa verba omnem potestatem clavium, sed tantum potestatem Ordinis ad remittenda peccata. Matth. autem xviii. non determinatur ad peccata. Ligantur enim homines non tantum peccatis, sed etiam legibus. Deinde, minus est, relinquere hominem in suo statu, quam ligare, id est, novum vinculum ei imponere. Amesius multa hie opponit ex Scholasticis, putataque se hinc explodore diversa illa potestates, ordinis et jurisdictionis etc. Sed quia infra ex instituto hac de re disserendum erit, cavillos Amesianos eo rejiciamus. Bellarm. 2. Matth. xviii. v. 18. nihil datur Apostolis, sed tantum promittitur, explicatur et predicitur, quantum potestatem Apostoli, eorumque successores essent suo tempore habituri. Date sunt autem claves Apostoli omnibus. Joan. xx. vers. 23. et xxi. vers. 17. Nam Joan. xx. vers. 21. cum Dominus ait Apostolis : *Sicut misit me Pater, et ego misso vos*; tunc eis potestatem jurisdictionis attribuit. Fecit enim his verbis eos quasi Legatos, et suo nomine gubernatores Ecclesie; verbis autem sequentibus : *quorum remiseritis peccata etc.*, dedit eisdem potestatem ordinis. Ut autem intelligeremus, hanc summam potestatem, collatam Apostolis omnibus, ut legatis, non ut Pastoriis ordinariis, et cum quadam subjectione ad Petrum, soli Petru dicitur Joan. xxi. vers. 17. *Pase oves meas*; quemadmodum etiam soli illi dictum erat : *Tibi dabo claves*. Amesius 1. « Quamvis ante Resurrectionem non data sint claves Apostolis, ut in summo vigore exercerentur, quia antea non plene a Christo mitabantur : quod tamen aliquo modo data